

LBRIS

We know
books

mihail bulgakov

inimă de câine

traducere de Gabriela Abăluță

prefață de Lucian Pricop

EDITURA CARTEX

CUPRINS

<i>Prefață</i> (de Lucian Pricop)	5
Inimă de câine	21

1

HAUUU, HAUUU, HAUUU-UUU!

Priviți-mă, sunt pe moarte. Vijelia urlă, urlă până sub portal, e ruga celor în agonie, și eu urlu odată cu ea. S-a terminat, s-a terminat cu mine. O hahaleră, purtând pe cap o tichie murdară – bucătarul de la cantina salariaților Consiliului Central al Economiei Naționale – mi-a opărit toată partea stângă. Lepădătura! Și ăsta cică-i proletar. Doamne cât mă doare. M-a ars până la os. Și acum urlu, urlu, dar la ce-mi folosește?

Și ce i-am făcut? Doar nu ruinam Consiliul Economiei Naționale dacă răscoleam niște gunoaie. Zgârcitul! I-ați văzut moaca incoruptibilului ăstuia? E mai mult lătăreață decât înaltă. Ah, oamenii, oamenii... La prânz mi-am luat porția de apă clocotită. Acum, aproape se înnoptează. Judecând după mirosul de ceapă care vine dinspre cazarma de pompieri de la Precistenka, trebuie să fie patru după-amiaza. După cum știți, pompierii primesc cașa la cină; de altfel, una din cele mai rele, cică de ciuperci. Apropo de ciuperci, niște câini prieteni de-ai mei mi-au spus că ciupercile sunt specialitatea zilei la restaurantul Bar, pe Neglinnîi – ciuperci în sos picant, 3 ruble 75 kopeici porția. În sfârșit, cui îi place... Eu, eu prefer să ling o scrabă. HAUUUUUUU... Coastele opărite mă dor îngrozitor, iar viitorul îmi apare foarte clar: mâine, rănile vor începe să supureze, și ce-aș putea face ca să mă îngrijesc? Vara, te poți

duce la Sokolniki; acolo, iarba este excelentă, o iarbă deosebită și, în plus, găsești întotdeauna să mănânci pe gratis resturi de cârnați sau să lingi hârtii cu urme de grăsime abandonate de oameni. Dacă n-ar fi idioții care te-ngreșează cântând sub clar de lună *Celeste Aida*, ar fi un rai. Dar acum, unde să mergi? Ați încasat vreodată lovituri în burtă? Ghionturi în coaste? Eu da, și chiar mai multe decât am dat. Am văzut destule, m-am resemnat în ceea ce privește destinul meu și de mă plâng, e doar din cauza frigului și a durerii fizice, căci spiritul meu e încă viu... E tenace, spiritul unui câine.

Trupul este însă rupt și sfărâmat, oamenii l-au făcut să vadă atâtea. Și-n cele din urmă și apa aia clocotită care mi-a opărit părul lăsându-mi flancul stâng lipsit de apărare. Pentru un da sau un nu, pot contracta o pneumonie, și atunci voi muri de foame: când ești bolnav de pneumonie ești obligat să rămâi culcat sub scară, la intrarea principală. Cine să cutreiere pu-belele ca să hrănească un câine celibatar și bolnav? Dacă-mi cedează plămânul, nu-mi rămâne decât să mă târâi pe burtă și să aștept să slăbesc atât de mult încât vreun bădăran în albastru să-mi dea lovitura de grație cu bastonul lui de cauciuc. Și atunci măturătorii mă vor apuca de picioare și mă vor arunca în tomberon.

Dintre toți proletarii, măturătorii sunt cei mai răi, drojdia umanității – cei mai de jos. Bucătarii, asta-i altceva. Luați-l de exemplu pe bietul Vlas, de la Precistenka: a salvat atâtea vieți! Când ești bolnav, lucrul cel mai important este să ai de mâncare. Atunci, spun câinii mai bătrâni, Vlas îți întindea un os cu puțină carne pe el. Fie-i binecuvântat sufletul! Era cineva, fusese bucătar la conții Tolstoi: nimic comun cu Consiliul Alimentației. Ce puteau să fabrice acolo depășește puterea de înțelegere canină; ticăloșii ăia prepară supa de varză cu slănină alterată și sărmanii oameni nu-și dau seama de nimic: vin, mănâncă, mai cer.

Am cunoscut o dactilografă cu gradul nouă de salarizare. Câștigă 4 *cernoveți*¹ și jumătate. E drept, avea un amant care-i plătea ciorapii de mătase. Dar ce afronturi suporta în schimb! De exemplu, el nu putea face amor ca toată lumea: o făcea după moda franțuzească. Între noi fie vorba, ce pleavă și francezii ăștia. Evident, nu se abțin de la nimic atunci când mănâncă – și totul cu vin roșu. Da... Deci această dactilografă, cu cele 45 de ruble ale ei, nu-și putea permite să meargă la Bar, nici măcar la cinema – și cinemaul e singura consolare în viața unei femei. Are ceva la plămânul stâng, bașca o boală franțuzească pe care-a luat-o de la amant, plus o reținere pe salariu și mănâncă toate putreziciunile de la cantină. Iese... Aleargă pe sub portal, tremurând în ciorapii subțiri de la amant, îi îngheață pântecul și picioarele, căci maieul ei seamănă cu ce-mi rămâne mie după jupuială, iar chilotul de dantelă e doar o iluzie de lenjerie. Tot un cadou de la amant. De și-ar îngădui să poarte lucruri groase, l-ar auzi pe dată: „Nostim, drăguțo! Nu crezi c-am servit destul pantalonii de flanelă ai Matrionei mele? A venit și timpul meu: sunt președinte, tot ce fur e pentru femei, cozile de raci și vinul bun. Am răbdat destul de foame cât am fost tânăr, e rândul meu acum... Căci viață de apoi nu există.“

Da, o plâng! Dar mi-e și mai milă de mine. Nu o spun din egoism, nu, ci pentru că evident împrejurările nu suferă comparație. Cel puțin acasă, ea stă la căldură. În timp ce eu... Unde să mă duc? HAUUUUHAUUUU!...

– Cuțu. cuțu, rotofeiule, sărman Șarik, de ce gemi, cine ți-a făcut rău?

Ca o vrăjitoare călare pe mătură, vijelia trânti poarta și se năpusti asupra femeii, îi ridică fusta până la genunchi, dezvelindu-i ciorapii crem și-o margine de dantelă prost spălată. Îi înăbuși cuvintele și spulberă zăpada pe deasupra câinelui.

¹ *Cernoveț* – Bancnotă de 10 ruble care a circulat între 1922-1947.

- Dumnezeule, ce vreme... Și pântecul care mă doare. De la slănina din supă! Când or să se sfârșească toate astea?

Cu capul în piept, tânăra femeie dispăru în furtună.

Câinele rămase sub portal, cu coastele sfâșiate de durere. Apoi, sufocându-se, se ghemui lângă zidul înghețat și luă hotărârea să nu se mai clintească, să crape acolo, sub portal. Îl cuprinse disperarea. Se simțea atât de bolnav, de singur, de înspăimântat, atât de amărât, încât câteva lacrimi de câine i se prelinseră din ochi, uscându-i-se imediat. Partea rănită îi era plină de smocuri înghețate printre care apăreau, sinistre, urmele înroșite ale arsurii. Până unde poate merge neghiobia, stupizenia, cruzimea bucătarilor...

Îi spusese „Șarik“¹... Cum adică? Șarik vrea să zică un câine rotofei, gras, prost, care mănâncă fiertură de arpacaș și are părinți nobili, în timp ce el nu-i decât o corcitură, un câine vagabond costeliv și schilod... Mulțumesc oricum pentru vorba bună.

De cealaltă parte a străzii, ușa unui magazin intens luminat se trânti. Ieși un cetățean, nu un tovarăș, ci chiar un cetățean. Ba, mai bine zis, de-aproape nu era nicio îndoială – era chiar un Domn.

„Credeți că l-am recunoscut după palton? Ar fi absurd. Acum, destui proletari poartă palton. Evident, gulerul nu-i la fel, dar de departe te poți înșela. Însă, de te uiți la ochi, fie că-i aproape sau departe, e imposibil să te înșeli. Ochii contează, sunt un tel de barometru. Îl recunoști pe cel cu inima de piatră, care fără niciun motiv îți împlântă vârful pantofului în coaste, ca și pe cel ce se teme de toată lumea: pe-un slugoi ca ăștia e-o adevărată plăcere să-l muști de pulpă... Ți-e frică? Ei, na. Dacă ți-e frică, o meriți... Mârrr, mârrr... Ham, ham!“

¹ Șarik – diminutivul substantivului *șar*, biluță, folosit alintător pentru câini).

Domnul înfruntă cu pas hotărât un vârtej de zăpadă și ajunsese la portal. „Ăsta, se vede cât de colo, nu consumă carne stricată; dacă i-ar servi vreodată așa ceva, ar ieși un scandal strașnic: ar scrie la toate ziarele, plângându-se: *Iată, cu alimente de-astea m-au îmbolnăvit – pe mine, Filipp Filippovici.*”

„Se apropie. Se vede că mănâncă pe săturate, că nu fură, nu lovește cu piciorul și nici nu-i e teamă de nimeni. Și nu-i este teamă, căci nu i-a fost niciodată foame. E un muncitor intelectual acest Domn: are un barbișon bine tuns și o mustață cărunță și stufoasă ca a unui mândru cavaler francez, dar degajă un miros neplăcut ce răzbate chiar prin furtună. Un miros de spital. Și de trabuc.”

„Mă întreb ce demon l-a atras către Cooperativa Economiei Centrale? E foarte aproape... Ce așteaptă? Haaaauuuu... Ce-o fi cumpărat de la acest jalnic magazin? Nu-i destulă marfă la Ohotnîi Riad? Cum?... Cârnați! Domnule, dacă ați ști din ce fac cârnații nici nu v-ați mai apropia de magazinul ăsta. Dați-mi-i mie.”

Mobilizându-și ultimele forțe, ca un nebun, clinele părăsi adăpostul portalului și se târî pe trotuar. Deasupra capului său, o pocnitură grozavă, și furtuna care agita literele uriașe ale unei banderole de pânză: „ESTE POSIBILĂ ÎNTINERIREA?”

„Evident, e posibilă! Mirosul m-a-ntinerit, m-a pus pe picioare, mi-a umplut cu valuri fierbinți stomacul gol de două zile – mirosul, mai puternic decât cel de spital, mirosul divin de carne de cal tocată, cu usturoi și mirodenii! Știu unde se află, simt, în buzunarul drept al șubei – cârnatul. Chiar deasupra capului meu. O stăpâne! Priviți-mă! Sunt pe moarte. Slav ne e sufletul, abject destinul nostru.”

Câinele se apropie, târându-se pe burtă ca un șarpe, cu ochii scăldați în lacrimi. „Priviți opera bucătarului. Dar n-o să vreți niciodată să mi-l dați. O, îi știu prea bine pe bogătani! De fapt, ce-o să faceți cu bucata aia de cal împuțit? Numai

*Mosselprom*¹ mai livrează asemenea otrăvuri. Ați mâncat astăzi, sunteți o somitate mondială datorită glandelor sexuale masculine, ce mai vreți?... Haaaauuuuu! Dar eu? Care-i rostul meu pe pământ? Sunt totuși prea tânăr ca să mor, iar disperarea-i un păcat de moarte. Să-i ling mâinile, asta-i tot ce mai pot face.”

Enigmaticul domn se aplecă spre câine și ramele de aur ale ochelarilor îi scânteiară. Fără să-și scoată mănușile, desfăcu hârtia pe care vântul o și duse departe, luă o bucată de cârnat – *Cracovia extra* – și o dădu câinelui.

„O, ce om dezinteresat! Haaaauuuuu!”

– Cuțu, cuțu, făcu domnul, și adăugă pe un ton extrem de sever: prinde-o, Șarik, prinde-o!

„Iarăși Șarik. Asta-i, de-acum sunt botezat. Dar mă puteți numi cum vreți. Gestul dumneavoastră admirabil merită orice...”

Într-o clipită, clinele sfâșie pielița. Cu un scurt mârâit, hăpăi cârnatul, înghițindu-l în doi timpi și trei mișcări, cu tot cu zăpada care-l acoperea, în marea lui grabă, nu-i de mirare că mână și sfoara. Se sufocă aproape, lacrimi îi umplură ochii.

„Vă ling de-o sută de ori mâinile, vă sărut manșeta pantalonilor, o, binefăcătorule!”

– Gata acum...

Domnul vorbi sacadat, pe un ton de comandă. Se aplecă deasupra lui Șarik, îl privi în ochi și, pe neașteptate, îl mângâie pe burtă cu mâna lui înmănușată.

– Ah, ah! spuse cu un aer complice și fără zgardă... Foarte bine, foarte bine; exact ce căutam. Urmează-mă. Cuțu, cuțu, aici, adăugă pocnind din degete.

¹ Moskovskoe ob'edinenie predpriatii po pererabotke selskohozeaistvennoi promîșlennosti – Trustul de prelucrare a produselor agricole din Moscova.

„Să vă urmez? O, vă voi urma până la capătul lumii. Puteți să-mi trageți și șuturi câte vreți și nu voi zice nici păs.”

De-a lungul străzii Precistenka, lampioanele străluceau. Durerea era insuportabilă, dar Șarik o uita din când în când, preocupat să nu piardă din priviri, în îmbulzeala mulțimii, miraculoasa apariție încotoșmănată-n șubă și să găsească mijloacele prin care să-i arate dragostea și venerația – ceea ce a făcut de cel puțin șapte ori pe drum între Precistenka și ulița Obuhov. La colțul străzii Miorvii sărută una din cizmele atât de îndrăgite. Ca să-i deschidă călea, scoase un urlet sălbatic care înspăimântă o trecătoare într-atât încât se prăvăli peste un gard. De două sau de trei ori gemu, ca să întrețină compasiunea salvatorului său.

La un moment dat, o canalie de pisică din cele ce-și fac veacul prin unghere, sare dintr-un burlan ca o sălbăticiune și, în ciuda viforitei, miroase cârnatul. Șarik vede roșu la ideea că bogătanul cel excentric care adună câinii răniți de sub portali ar putea-o lua cu el pe-această hoață care nu merită să guste decât produse de la Mosselprom. De aceea își arată atât de amenințător colții încât intrusa, fâsâind ca un maș ce se dezumflă, se cocoță pe burlan până la etajul al doilea, Ffrrr! Miauuu!

Domnul nu a rămas nepăsător în fața acestui devotament căci ajungând în dreptul cazarmii de pompieri, sub fereastra de unde răzbăteau grohăiturile încântătoare ale unui cor, îl gratulă pe câine cu o a doua bucată de cârnat, ceva mai mică decât prima – trebuie că avea cam douăzeci de grame.

„Caraghiosul, vrea să m-ademenească! Fiți fără grijă, n-am să plec. Vă voi urma peste tot, unde și când ordonați.”

– Cuțu, cuțu, aici!

„Pe ulița Obuhov? Desigur. Nu-i stradă să n-o cunosc.”

– Cuțu!

„Aici? Cu plăcere... Ah. nu. Nu. Scuzați-mă, aici există portar. Răul suprem. Mai periculos decât un măturător. Mai respingător decât pisicile. Hingher cu bumbi aurii.“

- Hai, nu-ți fie frică, mergi înainte.
- Respectele mele, Filipp Filippovici
- Bună ziua, Fiodor.

„Asta-i, e cineva. Dumnezeu al câinilor, uite unde m-a adus destinul! Cine-i acest om alături de care un câine vagabond pătrunde într-un imobil chiar pe sub nasul portarului? N-a scos nicio vorbuliță, canală. M-a privit cruciș, dar a rămas demn, cu șapca lui aurie cu tot. Ca și cum ar fi fost normal. Ei da, sunt cu El, intru cu El! Ce, m-ai atins? Bine, na! Ah, să muști pulpa noduroasă a unui proletar... Loviturile de mătură pe care le-am primit, ai?“

- Hai, vino.

„Înțeleg foarte bine, nu vă fie teamă. Unde mergeți dumneavoastră, merg și eu. Arătați-mi doar drumul, n-o să rămân în urmă cu toate că sunt rănit.“

Voce pe scară:

- Nu am corespondență, Fiodor?

Voce diferită la parter:

- Nu domnule, nimic. (Apoi, mai încet, ton confidențial, grăbit.) Au adus pe unii noi în apartamentul trei.

Marele binefăcător al câinilor s-a oprit brusc, cu piciorul pe o treaptă. Se aplecă peste balustradă și întrebă mirat:

- Cum?

Ochii bulbucăți, mustața zbârlită.

Jos, portarul își înalță capul și-și face palmele pâlnie:

- Cum vă spun: sunt patru.
- Dumnezeule! Îmi imaginez ce-o să iasă. Și cum sunt?
- Ar merge...
- Și Fiodor Pavlovici?

- S-a dus să caute cărămizi și paravane. Pentru compartimentări.

- Ce-o mai fi și povestea asta?

- Vor suplimenta locatarii în toate apartamentele, excep-
tându-l pe-al dumneavoastră, Filipp Filippovici. A avut loc o
ședință acum o oră și a fost numit un nou comitet. Ceilalți -
afară.

- De necrezut. Vai-vai-vai... Cuțu, cuțu.

„Vin, vin, fac tot ce pot, dar rănilile mă silesc să rămân în
urmă. Permiteți-mi să vă ling cizma.“

Jos, șapca portarului a dispărut. Pe palierul din marmură,
țevile degajau o căldură plăcută. Încă două-trei trepte - și iată
Etajul cel Minunat.

N-are niciun sens să înveți să citești, când mirosul de carne se simte de la șapte poște. Totuși, dacă trăiești la Moscova și ai un pic de minte, vrei-nu-vrei sfârșești prin a ști să citești, fără ca pentru asta să ai nevoie de lecții. Printre cei patruzeci de mii de câini din Moscova, n-o să găsești niciunul atât de redus încât să nu știe să silabisească cuvântul „cârnați“.

Șarik a început prin a recunoaște culorile. Încă de la vârsta de patru luni remarcase, prin toată Moscova, marile pancarte bleu-verzui cu inscripția M.S.P.O.¹ – comercializarea produselor din carne. Evident, trebuie să repet, asta nu servea la nimic, căci mirosul era de-ajuns. O singură dată nu a ținut seama de asta: înșelat de-o perfidă culoare albăstruie. Șarik, lipsit momentan de miros din cauza vaporilor de benzină, a intrat în magazinul de electrice al fraților Golubizner, pe Miasnițkaia. Acolo, a făcut cunoștință cu firul electric: biciul birjarului nu-i nimic pe lângă el! Acest eveniment memorabil a marcat debutul educației lui Șarik. Odată întors în stradă, a înțeles că „albastru“ nu înseamnă întotdeauna „carne“. Urlând de durere, cu coada între picioare, și-a amintit că însemnele măcelăriilor încep în stânga prin ceva roșu sau auriu care aduce puțin cu o săniuță.

¹ Moskovskii Soiuz Potrebitelskih Obșcestv – Uniunea Asociațiilor de Consum din Moscova.

După aceea, progresele au fost mai rapide. L-a învățat pe „A” la Glavrița¹ în colțul străzii Mohovaia, apoi pe „B”. I-a fost mai ușor să înceapă cu sfârșitul cuvântului *rița*², pentru că la intrarea magazinului stătea un milițian.

Plăcuțele de faianță care se găsesc la colțul străzilor moscovite însemnau fără greș „Sîr”³. Iar negrul robinetului de samovar cu care începea emblema ex-proprietarului Cicikin, evoca munții de brânză de Olanda, brutele de comisari atât de urâți de câini, rumegușul împrăștiat pe podea și îngrozitorul miros de brânză Backstein ordinară.

Erau și locuri care degajau sunete de acordeon (lor li se potrivea *Celeste Aida*) și miresme de cărnați. Atunci era foarte simplu să silabisești pe pancartele albe primele litere ale cuvântului „Inter...”, care voiau să spună „Interzis să înjuri și să dai bacșiș.” Uneori, izbucneau certuri și jucătorii săreau la bătaie, izbindu-se cu pumnii și uneori chiar cu picioarele sau cu șervetele.

O vitrină cu mandarine și jambon rânced era *Ga-ga... Gastronomi*. Sticle de culoare închisă umplute cu un lichid infect... *Ve-I-Vi... Vin... Vinuri*, vechea firmă a fraților Elissev.

Ajuns la ușa apartamentului său de la Minunatul Etaj, necunoscutul apăsă butonul soneriei. Câinele, care-l urmărea până acolo, ridică privirea către placa neagră acoperită cu litere aurii de lângă ușa mare de sticlă mată trandafirie. Identifică imediat primele trei litere: *Pe-Er-O... Pro*. Apoi urma un fel de mâzgăleală lăbărțată, care Dumnezeu știa ce înseamnă. „Doar n-o fi *proletar*? își zise Șarik mirat. Nu, imposibil.” Ridicându-și botul, adușmăria din nou șuba și conchise: „Nu, nu miroase a proletar. E un cuvânt savant, dar vom vedea ce vrea să-nsemne.”

¹ Direcția Generală Piscicolă.

² Pește.

³ Brânzeturi.